Jan van Zanen
Burgemeester

Retouradres: Postbus 12600, 2500 DJ Den Haag

Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
Minister Judith Uitermark
Postbus 20011
2500 EA DEN HAAG

Ons kenmerk
DPZ/ 10773886
Contactpersoon

Dienst
Dienst Publiekszaken
Afdeling
Verkiezingen
Telefoonnummer
070-353 44 00
E-mailadres
Kbn.verkiezingen@denhaag.nl

Datum
31 juli 2024

Onderwerp
Evaluatie verkiezing van de Nederlandse leden van het Europees Parlement 2024 kiezers buiten Nederland

Geachte mevrouw Uitermark,

Op 6 juni 2024 vond de verkiezing van de Nederlandse leden van het Europees Parlement plaats. De gemeente Den Haag organiseert de verkiezingen voor de Nederlandse kiezers in het buitenland. In totaal hebben 44.388 kiesgerechtigden hun stem uitgebracht. Deze briefstemmen zijn geteld door de briefstembureaus Den Haag, Curaçao, Aruba en Sint Maarten. Dat zijn meer briefstemmen dan tijdens de Europees Parlementsverkiezing in 2019 (35.657), maar met 62.295 geregistreerde kiezers in 2019 wel een lager percentage van kiezers dat de stem uitbracht (EP19: 56% en EP24: 49%).

Er waren 90.357 Nederlanders in het buitenland geregistreerd voor de verkiezing van de Nederlandse leden van het Europees Parlement van 2024. Dit is lager dan het aantal kiezers dat permanent geregistreerd staat voor de Europees Parlementsverkiezingen. Dat komt doordat de gemeente bijna 8.000 kiezers heeft moeten schrappen uit het kiezersregister voor de verkiezing van 2024, omdat zij ook geregistreerd stonden als kiezer in hun EU-woonland. Kiezers die in een andere EU-lidstaat wonen kunnen voor de verkiezingen van de leden van het Europees Parlement stemmen in het woonland, of een stem uitbrengen voor een van de Nederlandse kandidaten voor het Europees Parlement. Vanwege deze keuze wisselen EU-lidstaten gegevens uit van de kiezersregistraties om dubbel stemmen te voorkomen. In deze evaluatie delen we naast de kerncijfers en de voorlichtingsactiviteiten graag onze ervaring met deze gegevensuitwisseling.

Kerncijfers verkiezing van de Nederlandse leden van het Europees Parlement 6 juni 2024

Geregistreerde kiezers permanente registratie	90.357
Aantal geregistreerde kiezers dat stembiljet per post wenst te ontvangen	19.414
Aantal geregistreerde kiezers dat stembiljet per e-mail wenst te ontvangen	69.842
Aantal aangevraagde en verstrekte briefstembewijzen	87.434
Aantal aangevraagde en verstrekte vervangende briefstembewijzen	1.822
Aantal kiesgerechtigden dat hun stem door iemand in Nederland liet uitbrengen via een schriftelijke volmacht.	583
Aantal kiesgerechtigden dat met een kiezerspas kon stemmen	518
Geregistreerde kiezers, tijdelijk in het buitenland (M3)	529
Aantal te laat ontvangen briefstemmen (d.d. 3 juli 2024)	805

Gegevensuitwisseling EU-lidstaten

De gemeente Den Haag ontving van uw ministerie gegevensbestanden die gedeeld zijn door de EU-lidstaten met persoonsgegevens van kiezers met de Nederlandse nationaliteit. Deze gegevensbestanden zijn door de gemeente vergeleken met de gegevens in het permanente kiezersregister niet-ingezetenen. Als de gegevens overeenkwamen werd de kiezer geschrapt uit het kiezersregister voor de verkiezing van 6 juni 2024: het briefstembewijs werd ongeldig gemaakt en de kiezer ontving een e-mail of een brief dat er alleen nog in het woonland gestemd kon worden.

De gegevensuitwisseling ging op een laat moment van start en het was niet bekend op welke data de gemeente de bestanden zou ontvangen. Op 3 april 2024 ontving de gemeente het eerste bestand uit de EU-lidstaat Oostenrijk. Van de 17 bestanden met in totaal 62.521 records die de gemeente heeft kunnen verwerken tot en met 17 mei, zijn er 7 ontvangen vanaf 8 mei 2024. Op 8 mei is ook het stembiljet per e-mail verstuurd naar de kiezers in het buitenland.

Voor de kiezer leverde dit een ongewenste situatie op. Pas een aantal weken voor de verkiezing heeft de gemeente de kiezer kunnen informeren over de dubbele registratie: 3.784 kiezers van de in totaal 7.956 geschrapte kiezers ontvingen hierover bericht nadat zij hun stembiljet ontvingen en soms hun briefstem al op de post hadden gedaan. Uit de vele reacties van kiezers bleek dat een deel van hen niet op de hoogte was van de registratie als kiezer in het EU-woonland en het niet in alle lidstaten gaat om een actieve registratie voor de verkiezing van de leden van het Europees Parlement in het woonland. Niet alle gemeenten in andere EU- lidstaten zijn op de hoogte van de gegevensuitwisseling en konden de kiezers goed informeren.

Tijdige informatievoorziening aan de zogenoemde mobiele EU-burgers is belangrijk. Zij kunnen contact opnemen met de gemeente in het woonland om te informeren naar een eventuele registratie in het woonland en deze indien gewenst op tijd te wijzigen. Veel kiezers die geregistreerd stonden in het EU-woonland wilden graag stemmen voor een van de Nederlandse kandidaten voor het Europees Parlement. Naast de honderden e-mails en telefoontjes die de gemeente ontving, hebben vijf kiezers bezwaar gemaakt tegen het schrappen door de gemeente bij de Raad van State. In de zaak ingediend door de heer J.A. Schepel heeft de gemeente toegezegd de gegevensuitwisseling te evalueren en de voorlichting en communicatie naar de kiezers te verbeteren. In die goede en tijdige informatievoorziening wil de gemeente graag samen met uw ministerie voldoen.

De gemeente heeft tijd nodig om de gegevens te vergelijken en de kiezers van over hun dubbele registratie te informeren. Het is niet mogelijk om nog bestanden te verwerken vanaf het moment dat het briefstembureau de registers geldige en ongeldige briefstemmen aan het opmaken is. De gemeente wil daarom met uw ministerie afspreken tot welke uiterlijke datum gegevensbestanden worden uitgewisseld en verwerkt.

Voorlichtingscampagne kiesgerechtigden

Om te kunnen stemmen voor de verkiezing van de Nederlandse leden van het Europees Parlement van 6 juni 2024 moesten Nederlanders die in het buitenland wonen zich uiterlijk 25 april bij de gemeente Den Haag registreren. Een uitgebreide voorlichtingscampagne gericht op Nederlanders in het buitenland vanaf februari 2024 heeft zo'n 4.000 nieuwe registraties als resultaat gehad.

Ook Nederland Wereldwijd van het ministerie van Buitenlandse Zaken heeft via alle consulaire posten en een betaalde social mediacampagne bijgedragen aan de voorlichting over registratie en stemmen voor de verkiezing. Om de posten nadrukkelijker in te zetten voor de voorlichting in het buitenland ontvingen zij hiervoor een speciale social media toolkit. In de wachttekst van de informatielijn van Nederland Wereldwijd was informatie over de verkiezing te beluisteren en ook de digitale nieuwsbrief aan Nederlanders in het buitenland informeerde over registratie en stemmen per brief. De consulaire posten zijn op verschillende momenten geïnformeerd over hun rol om briefstemmen in ontvangst te nemen en door te sturen aan het briefstembureau Den Haag: 14% van het totaal aantal ontvangen briefstemmen kwam via ambassades en consulaten-generaal.

Er is in de voorlichting ook aandacht besteed aan specifieke doelgroepen. Via het ministerie van Defensie zijn militairen geïnformeerd die tijdelijk in het buitenland verblijven. En omdat er voor kiezers in Curaçao, Aruba en Sint Maarten geen aanvullende voorwaarden gelden om zich te registreren voor de Europees Parlementsverkiezingen, is in deze landen extra voorlichting ingezet door de Rijksdienst Caribisch Nederland.

Tot slot

Dit jaar zal de gemeente met de evaluaties van de verkiezingen van 2023 en 2024 onze dienstverlening aan kiezers verder verbeteren. Een belangrijk onderdeel daarvan is de introductie van een digitaal briefstembewijs, dat ook is opgenomen in de gezamenlijke verkiezingsagenda 2030. In samenwerking met uw ministerie en de Kiesraad wil de gemeente het verkiezingsproces voor kiezers buiten Nederland aanpassen, zodat kiezers een bericht ontvangen over de ontvangst van hun briefstem bij het briefstembureau en of hun briefstem is toegelaten tot de stemming. Met deze verbeteringen zijn we ervan overtuigd dat toekomstige verkiezingen voor kiezers buiten Nederland weer soepel en ook meer transparant en toegankelijk kunnen verlopen.

met vriendelijke groet,

Jan van Zanen